GAZETA LWOWSKA.

W Sobotę Nro. 176. 2. Listopada 1816.

Wiadomości zagraniczne.

S. Domingo.

Naynowsze listy z St. Domingo donoszą co następuie: „Szwedzi, Duńczycy i kilku Anglików, prowadzą nieiaki handel w południowey części wyspy; ale nayznakomitszy handel prowadzą Anglo - Amerykanie, chociaż właściwie niechętnie są widziani. Hiszpanie rzadko się pokazuią. Pethiona zbroyna siła morska składa się z iedney fregaty, iedney korwety, 2ch albo 3ch brygów i kilka goeletów, których bandera iest błękitnego i czerwonego koloru w paskach poprzecznych. Siła morska Krzysztofa (Henryka I., Króla Haity) składa się z iednego okrętu liniiowego, z iedney fregaty i kilkunastu brygów; iego bandera ma prostopadły pas czerwony i błękitny, ieden przy drugim. Obadwa ci Rządcy nie daią Officerom swoim żadney pensyi, tylko grunta, które Gminy uprawiaią; atoli Murzyni są nadzwyczaynie niedbali, i ze swoiey uprawy ziemi otrzymuią tylko kawę i cukier bardzo średniego gatunku. Pethion daie sobie tytuł: Prezesa Rządu. Ma ón charakter spokoyny, iednakże przymuszonym iest mieć się na ostrożności i liczne woyska utrzymywać. Ostatnie napadnienie ze strony Krzysztofa w celu zdobycia miasta Port - au - Prince, zostało dzielnie odparte. Całe dwa pułki Krzysztofa przeszły do Pethiona. Postrzegaią, że iedna fregata Angielska często żegluie z Jamaiki do przylądku François."

Wielka Brytaniia.

Xiążę Rejent dawał dnia 4. Października wielki obiad, na którym był Xiążę Cambridge z kilku Posłami.

Na giełdzie mowiono dnia 4. Października, że Ministrowie od razu wyszli ze swoiéy niedogodności finansowych, wymógłszy na Dyrektorach bankowych pożyczkę 10ciu milionów za rewersami skarbowemi.

Dnia 2. Października było w Nottinghamie zgromadzenie polityczne, na którem blisko 5000 osób znaydowało się. Postanowiono tam podać prośbę do Xięcia Rejenta, w którey maią się dopraszać o zwołanie Parlamentu, o zmnieyszenie woyska, o zniesienie urzędów nieczynnych Sinecura zwanych etc. etc.

Według listu z Londynu pod dniem 4. Października pisanego, z pewnością spodziewaią się tam otwarcia wszystkich portów Angielskich dla przywozu zboża zagranicznego. Żniwa w Anglii wypadły niepomyślnie; dosyć wprawdzie zebrano żyta, lecz te iest nie należycie wysuszone, wodniste, i do pieczenia chleba prawie niezdatne. Gdzie się znayduią zapasy dawney pszenicy i zboża zagranicznego, tam ie ł komie zakupuią.

P. Montchenu Kommissarz Rządu Francuzkiego na wyspie Helenie, donosi z tamtąd, że Bonaparte nadzwyczaynie nabiera ciała, że codziennie przez 4 do 5 godzin pisze, i częste odbywa przechadzki w wyznaczonym sobie obwodzie.

Z wydarzoney dosyć żywey kłótni, która między gazetami Angielskiemi Morning-Chronicle i Times powstała, dowiaduiemy się o interessuiących datach względem odbytu tych, i niektórych innych gazet Londyńskich, iako też w ogólności o przedmiocie tyczącym się gazet Angielskich. Ta kłótnia poszła z tąd, że gazeta Morning-Chronicle twierdziła, iakoby gazeta Times od czasu przywróconego pokoiu znacznie straciła na odbycie, gdy tymczasem odbyt gazety Morning - Chronicle i innych, dla tego, że te bronią zasad liberalnych, bardzo się miał pomnożyć. Właściciele gazety Times stawaią więc przeciwko temu z dokładnym wykazem odbytu, iaki i h gazeta miała w ostatnich ośmiu latach, według wyrachowania średkowego, a mianowicie:

W roku 1808	4500	exemplarzy
- - 1809	5000	-
- - 1810	5500	-
- - 1811	5700	-
- - 1812	6000	-
- - 1813	6900	-
- - 1814	7200	-

X

W roku 1815 6800 exemplarzy.
- - 1816 *) 6000 -

Z powyższego wykazu (pisze gazeta Times) daie się widzieć, że odbyt gazety Times w ciągu teraźnieyszego roku spokoynego, tylko blisko o 700 był mnieyszy, aniżeli według wyrachowania środkowego w czterech poprzedzaiących latach straszliwey woyny, i że w tym roku spokoynym (1816tym) liczba prenumeratorów wynosiła blisko 1000 więcey, aniżeli według wyrachowania środkowego w czterech latach woiennych od 1808go do 1812go. Przez ciąg trzech miesięcy w roku 1814tym, gdzie wszystkie owe wielkie wypadki wydarzały się, sprzedaliśmy wprawdzie 8000 exemplarzy, ale według wyrachowania środkowego położyliśmy za rok 1814sty tylko 7200 onychże. Niechże więc każdy sam osądzi, czyli mamy przyczynę bydź niekontentymi z odbytu naszego podczas pokoiu, i czyli woyna z towarzyszącemi iey wszelkiemi wydatkami, niespokoiami i niebezpieczeństwy, nie byłaby dla nas złem naywiększem. Co się tycze gazety Morning-Chronicle, możemy wyraźnie twierdzić (i wyzywamy przeciwników naszych do złożenia dowodów przeciwnych), że pomimo przechwalanych wyobrażeń liberalnych, odbyt tey gazety nie iest ani w połowie tak wielki, iak odbyt gazety naszey. Prawdziwa rzecz w tey okoliczności iest ta, że pomieniona gazeta (Morning-Chronicle) w ostatnich trzech miesiącach piątą część prenumeratorów swoich utraciła, co teraz przez zaczepienie nas radaby pokryć. Tyle iest, co się ściąga do wyobrażeń liberalnych i rozprzestrzenionego obiegu znychże! — Cały odbyt sześciu gazet porankowych (Times, Post, Morning-Chronicle, Herald, Press i Day) nie wynosi więcey na 13,500 exemplarzy codziennie, z których gazeta Times sama iedna trzy siódme części, albo prawie połowę sprzedaie. — Przeciwko temu ostatniemu twierdzeniu gazety Times, powstaie znowu gazeta Morning-Chronicle, zapewniaiąc, że żadną miarą rzecz tak się mieć nie może; ponieważ, gdyby z powyższych sześciu gazet porankowych, nie więcey nad 13,500 exemplarzy (iak gazeta Times chce wiedzieć) zakupywano, a z tych, według własnego podania gazety Times tylko na dwie gazety (Morning-Chronicle i Times) 9000 exemplarzy przypadało, tedyby inne gazety żadną miarą nie mogły obstać, zwłaszcza, że same przysposobienia do regularnego umieszczania rospraw parlamentowych potrzebne, każdego wydawcę gazety rocznie do 3000 funtów szterlingów (30,000 ZR.) kosztuią. Zresztą gazeta Morning-Chronicle wprost zaprzecza, żeby iey odbyt miał się zmnieyszyć, powtarzaiąc zapewnienie, iż takowy z niemałem zmartwieniem dla gazety Times i iey wspólników ustawicznie powiększa się.

*) W ostatnich 14stu dniach Września.

Zjednoczone Niderlandy.

Traktat odporny i przymierza zawarty dnia 10. Sierpnia w Alcala Henares, między Niderlandzkim Posłem Hugonem van Zuylen van Nyevelt, a Hiszpańskim pierwszym Sekretarzem Stanu, Don Pedro Cevallos y Guera, po opuszczeniu zwykłych form wstępu, kładziemy tu w samey treści:

Art. 1. Traktat ten iest odporny, i celem obrony handlu obu Mocarstw zawarty. 2.) Ma trwać dopóty, dopóki Rządy Algieru, Tunis i Tripolis, w zaczepnem położeniu, względem Poddanych obu Mocarstw, zostawać będą. 3.) Gdyby iedno z nich przez kaprał którego z Rządów wyżey wspomnionych, obrażonem zostało, wtedy Konzulowie sprzymierzonych Mocarstw żądać będą zadosyć uczynienia, a gdyby to nie skutkowało, Mocarstwa postanowią iaki odwet ma bydź użyty. 4.) Za obelgę sprzymierzonych Mocarstw będzie uważanem, gdyby ieden z trzech Barbaryyskich Rządów, przez grabież własności Poddanych Mocarstw sprzymierzonych sam siebie zaspokoił, nie przedsięwziąwszy wprzódy żadnych kroków, aby osiągnąć sprawiedliwość i zadosyćuczynienie. 5.) Uważać się daley będzie za obelgę, gdyby Konzulów za długi prywatnych osób, lub respective ich Monarchow więziono, gdyż Mocarstwa Barbaryyskie w tem zdarzeniu środków, przyiętych u oświeconych Ludów, używać powinny. 6.) Sprzymierzone Mocarstwa uważać się będą nadto za obrażone, gdyby od którego z nich, choćby to było w zwyczaiu, wymagano iakiego daru, iakby z obowiązku. 7.) Gdyby iedno z sprzymierzonych Mocarstw bez poprzedniczego dania powodu czynem nieprzyiacielskim, napadnięte zostało, wtenczas ninieyszy traktat zacznie skutkować. 8.) Wzaiemna obowiązalność Sprzymierzonych do obrony obrażoney części trwa tak długo, aż słuszna nagroda za wyrządzoną szkodę będzie wymierzona, a nakład woienny zwrócony. 9.) Żadne z sprzymierzonych Mocarstw, bez przychylenia się drugiego, nie me-

ie wchodzić w układy z nieprzyiacielem. 10.) Obie Mocarstwa obowiązuią się do wystawienia dostateczney siły, dla obrony handlu swego przeciw łupieztwom Barbaryyczyków. 11.) N. Król Niderlandów wystawi okręt liniiowy i sześć fregat, a N. Król Hiszpański ieden liniowy okręt, dwie fregaty, bryg i sześć statków bombardyerskich. 12.) Dowództwo nad tą siłą będzie miał, za każdym razem, naystarszy Officer równego stopnia. 13.) Każde Mocarstwo utrzymywać będzie siłę swoią własnym nakładem, a wspólna eskadra stać będzie w Hiszpańskim porcie warownym, uznanym za nayważciwiey położony. 14.) Niderlandzka siła morska, za zapłatą w wexlach na Rząd Niderlandzki, ma bydź w portach N. Króla Hiszpańskiego opatrywana w to wszystko, czego tylko będzie potrzebować do naprawiania okrętów, lub w zapasach woiennych i żywności. 15.) Konwoie z iednego do drugiego portu śródziemnego morza, maią bydź na czas pewny oznaczone, a okręty Poddanych tychże Mocarstw, maią bydź w równym sposobie konwoiowane i bronione. 16.) Przed zatoką Algieru ma bydź zaprowadzone stanowisko, aby wzbraniać wypływanie kaprom, i chwytać iuż powracaiące. 17.) Drugie stanowisko dla krążących okrętów, na wypadek woyny z Tunis, ma bydź zaprowadzone w bliskości tego miasta. 18.) Kiedy Trypolis ma tylko mniey znaczącą siłę morską, przeto okręty krążące z powyżey wspomnionych stanowisk, będą w możności utrzymać kaprów Tunetańskich na wodzy. 19.) Gdyby Barbaryyskim Mocarstwom Algierowi, Tunis i Trypolis, woyna wydaną bydź miała, wtędy statki, któreby powyżey wspomnione okręty schwytały, natychmiast spalone, lub innym sposobem zniszczone bydź maią. 20.) Sprzymierzone Mocarstwa obowiązuią się tym, którzy ie wezmą, zapłacić wartość onychże, podług urządzeń Mocarstwa, którego woienne okręty zdobycz zrobiły. 21.) Jeżeliby woienne okręty należały do różnych Narodów, wtedy Mocarstwa wartość zdobyczy zapłacą podług liczby osad, a każde Mocarstwo nagrodę tę rozda pomiędzy swoie osady. 22.) Brańcy woienni w równym stosunku podzieleni będą. 23.) N. Król Hiszpański udzieli ninieyszy traktat Dworom: Portugalskiemu, Turyńskiemu, Neapolitańskiemu, a N. Król Niderlandów Dworom: Petersburskiemu, Sztokolmskiemu i Kopenhagskiemu, i takowe wezwą do przystąpienia. 24.) Ninieyszy traktat ma bydź należycie zatwierdzony, a zatwierdzenia w przeciągu sześciu tygodni, ieżeli można i rychley, wymieniane."

Oprócz powyższego traktatu, są ieszcze dwa dodatkowe artykuły. 1.) Kiedy N. Król Hiszpański nie prowadzi teraz woyny z Dejem Algieru, przeto Dowodca Hiszpańskiey siły morskiey, łącznie z siłą Nayiaśn. Króla Niderlandów ma popłynąć przed Algier, i żądać od Rządu tamteyszego zadosyćuczynienia za obelgi, obudwom traktat zawieraiącym Mocarstwom wyrządzone, przy oświadczeniu: że też Mocarstwa postanowiły przyznane w Europie prawo Narodów, we względzie Barbaryyskich Mocarstw, wykonanywać iak naściśley. 2.) Gdyby Rząd Algierski nie usłuchał głosu słuszności i odmówił żądanego zadosyćuczynienia, wtenczas następuie casus foederis (traktat zaczyna skutkować), a sprzymierzone Mocarstwa postąpią sobie podług 7, 8, 9, 19 i 21 artykułów traktatu."

(Zobopolne zatwierdzenie powyższego traktatu nastąpiło dnia 7go Września r. b.)

Dnia 3. Października zamknięto posiedzenie obu Izb, po wniesieniu ieszcze dwóch poselstw przez Ministrów Królewskich. Pierwsze tyczyło się powyżey umieszczonego traktatu z dnia 10. Sierpnia przeciw Algierowi, Tunis i Trypolis, i traktatu pokoiu z Algierem, z dnia 28go tegoż miesiąca. Drugie układu z Prusami względem oznaczenia zobopólnych granic, na prawym brzegu Mozy aż do Mozelli.

Hrabia Hogendorp, który w kontrarewolucyi 1813 r. tak znakomitą grał rolę, złożył wszelkie urzędy Stanu. Żądał także uwolnienia i otrzymał ie Wielki Marszałek Dworu, Ablaing.

Prusy.

Z Berlina donoszą pod d. 22. Października co następuie: „Rocznica bitwy oswobodzaiącey pod Lipskiem, obchodzoną tu była, iako święto patryotyczne, tego roku daleko uroczyściey, iak w latach poprzedzaiących. Za prawdę możemy powiedzieć, że teraz Berlin nie dał się pewnie w tym względzie żadnemu miastu w Niemczech przesadzić. Zrana wyruszyła w paradzie cała osada i czyniła obroty woienne; w południe całe miasto było w wesołym ruchu, iakby w wigiliię Bożego Narodzenia. We wszystkich mieyscach rozrywkowych zebrały się wesołe towarzystwa na obiady, gdzie wśród śpiewów i dzwięku pucharów święciły pamięć wielkiego zwycięztwa i dnia wybawienia. Wieczorem zapalono ogień zwycięztwa i radości, a tysiące głosów śpiewały pienia na podziękowanie Bogu i Królo-

wi! Około godz. 9tey wieczorem, można było 62 takich ogniów w około Berlina naliczyć.

Królewski rządowy Dziennik Berliński (Nro. 19.) umieścił instrukcyę względem wstępowania ochotników do woyska stałego, w celu dopełnienia ogłoszoney w tey mierze pod dniem 3cim Września 1814go ustawy powszechney. W tey instrukcyi między innemi zawiera się: „Przyymowanie ochotników według ducha ustawy powyższey, i dozwolenie zapewnionych im w oneyże praw pierwszeństwa, zmierza szczególniey do tego, ażeby młodym ludziom, którzy się naukom i wyższemu wykształceniu poświęcaią, podać sposób połączenia dalszey ich nauki z obowiązkiem czynney służby woyskowey. Dla tego sama tylko możność sprawienia sobie własnego munduru i rysztunku w żadnym przypadku nie iest dostateczną do przyięcia ochotnika własnym kosztem oporządzaiącego się, i do używania należnych mu praw pierwszeństwa; lecz potrzeba iest, aby także posiadał iuż nauki w takowym stopniu, któryby świadczył o iego zdolności do wyższego wykształcenia się, i zapewniał osiągnienie celu, dla którego mu Rząd tę łaskę czyni. Ponieważ edyktem do przyymowania ochotników oznaczony iest rok życia siedmnasty do dwudziestego, przeto każdemu ochotnikowi do woli zostawia się wybor roku do zaciągnienia się w ciągu tego czasu; co szczególniey owym ochotnikom, którzy się sami oporządzaią, a przeto tylko rok ieden w czynney służbie woyskowey zostawać mogą, w stosunkach onychże wielką korzyść przyniesie, że od roku siedmnastego do dwudziestego mogą sobie sami wybierać rok swoiey czynney służby woyskowey."

Królestwo Polskie.

Gazety Warszawskie zawieraią następuiące postanowienie monarchiczne:

My z Bożey Łaski
Alexander I.,
Cesarz Wszech Rossyi, Król Polski
etc. etc. etc.

Chcąc dźwignąć podupadłe po klęskach woiennych gospodarstwo kraiowe, i zachęcić Obywatelów, ażeby starali się posunąć ie do stopnia, na którym znayduie się w Kraiach ościennych; na przełożenie Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi, postanowiliśmy i stanowiemy:

Art. 1. W każdem Woiewództwie będą coroczne przeznaczone ze Skarbu publicznego nagrody gospodarskie, które na końcu miesiąca Września przez Kommissyę Spraw Wewnętrznych i Policyi przyznane zostaną tym Właścicielom lub Dzierżawcom gruntowym, którzy w swoiem Woiewództwie naydokładniey wykonaią następuiące przepisy i warunki, tudzież dowiodą, że naymniey przez trzy następuiące lata daley ie wykonywać będą.

Art. 2. Chcący otrzymać wspomnione nagrody, sprawować ma gospodarstwo rolne przynaymniey na trzechset morgach Chełmińskich ziemi oromey.

Art. 3. Ta rola podzielona bydź ma podług dogodności mieyscowey na 3, 4, lub więcey poletków między sobą porównanych i pod uprawą przemienną zostaiących, tak, aby każde ziarno nie po innem ziarnie, lecz przeplatane warzywami i trawami, w porządney kolei siane i zbierane było.

Art. 4. W tey uprawie przynaymniey ósma część roli znaydować się ma pod kartoflami lub rozmaitemi warzywami w rzędy równe znacznikiem (marqueur) sadzonemi, wyrwakami (extirpateurs) chędożonemi, a w rzędach troygracami (bineurs) i obsypnikami (butteurs) wzdłuż i w poprzek obrabianemi, tudzież zawsze czysto od chwastów utrzymywanemi. Na żądanie Gospodarzy Kommissya Spraw Wewnętrznych i Policyi wspomnione narzędzia przygotować, im dostarczyć i skład onych założyć zaleci.

Art. 5. Również przynaymniey szósta część całey roli oromey użytą bydź ma pod koniczynami i innemi trawami okrągło liściowemi lub kłosowemi, albo w części pod wyką, grochem, soczewicą, gryką i t. p. na świeżym gnoiu sianemi, i w kwiecie bądź na strawę dla bydła na oborze stoiącego, bądź na paszę suchą w zimie dla tegoż bydła i owiec poprawionych służyć maiącą, po którey strawy skoszeniu i zebraniu, rola natychmiast odwróconą i daley na oziminy uprawioną bydź powinna.

Art. 6. Wszelkie zboża i ziarna ozime i iare w takowey uprawie przemienney z kolei swoiey uzyskane, powinny bydź czyste i naymniey sześć ziarn plonu iedne w drugie wydaiące; gdzie ziemia, zagnoienie i uprawa iey tego dozwolą, rzepaki zimowe i letnie, konopie, lny, rutabagi (brukiew Szwedzka), tudzież inne ziarna oleiowe w kolei porządney na właściwy poletek wprowadzone bydź maią, bacząc, ile oley iest potrzebny w Kraiu, i ile uprawa iego, zysku przynosi.

Art. 7. Wszelkie bydło rogate powinno bydź ciągle na oborze, lub latem w okólnikach trzymane; tam onemu w czasie letnim dowo-

Brak s. 865-866 w nr 176